

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาในอนาคตของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลองค์กร
3. กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 5,055 แห่ง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง 2 วิธีด้วยกัน ดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ที่ได้รับรางวัลจากการประกวดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในปี พ.ศ. 2544 จำนวน 13 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วยคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 122 คน

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (1) ผู้วิจัยได้ศึกษาจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไปในแต่ละภูมิภาคและสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified simple Random Sampling) ซึ่งแต่ละภูมิภาคประกอบด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดังนี้ ภาคเหนือ มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 1,301 ศูนย์การเรียนรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 1,993 ศูนย์การเรียนรู้ ภาคกลางมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 661 ศูนย์การเรียนรู้ ภาคตะวันออกมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 326 ศูนย์การเรียนรู้และภาคใต้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

จำนวน 774 ศูนย์การเรียน และเมื่อเปิดตารางคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคจากราง
 สุ่มตัวอย่างของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan : 1970) จะได้กลุ่มตัวอย่างของศูนย์การ
 เรียนชุมชนในแต่ละภูมิภาค ดังนี้ ภาคเหนือ จำนวน 297 ศูนย์การเรียน ภาคตะวันออกเฉียง
 เหนือ จำนวน 322 ศูนย์การเรียน ภาคกลาง จำนวน 242 ศูนย์การเรียน ภาค
 ตะวันออก จำนวน 175 ศูนย์การเรียนและ ภาคใต้ จำนวน 257 ศูนย์การเรียน (2) เมื่อได้
 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคแล้วผู้วิจัยนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาสุ่มอีกครั้งหนึ่งด้วยการสุ่ม
 ตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของศูนย์การเรียน
 ชุมชนดีเด่นในแต่ละภูมิภาค โดยในภาคเหนือมีจำนวน 3 ศูนย์การเรียนชุมชน ภาคตะวันออกเฉียง
 เหนือมีจำนวน 3 ศูนย์การเรียนชุมชน ภาคกลางมีจำนวน 2 ศูนย์การเรียนชุมชน ภาค
 ตะวันออก มีจำนวน 2 ศูนย์การเรียนชุมชน และภาคใต้มีจำนวน 3 ศูนย์การเรียนชุมชน รวมทั้ง
 สิ้น 13 ศูนย์การเรียนชุมชน มีคณะกรรมการ 110 คน

3. ศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่นที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยในการ
 ศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยจากศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่นที่ได้รับรางวัลจากการประกวด
 ศูนย์การเรียนชุมชนของกรมการศึกษาออกโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชั้นดับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2544
 เป็นสถานที่ทำการศึกษา โดยในเขตภาคเหนือ ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง
 จังหวัดเชียงใหม่ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชน วัดโพธิ์การาม
 อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด เขตภาคกลาง ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา อำเภอ
 บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เขตภาคตะวันออก ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชนสมาคมประมงระยอง
 อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เขตภาคใต้ ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่ อำเภอตากใบ
 จังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 5 ศูนย์การเรียนชุมชน

รายชื่อศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่นและศูนย์การเรียนชุมชนทั่วไป

ศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่น ภาคเหนือ

1. ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านสันปูเลย อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
3. ศูนย์การเรียนชุมชนวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

ศูนย์การเรียนชุมชนทั่วไป ภาคเหนือ

1. ศูนย์การเรียนชุมชนสะพานหิน อำเภอสะพานหิน จังหวัดพิจิตร
2. ศูนย์การเรียนชุมชนแม่ค้อ อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง
3. ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดอินทราสุการาม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกคำ – หุ่นสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านกันทรารมย์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโนน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบก อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ภาคกลาง

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนี้ลราชบุรี เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป ภาคกลาง

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางหลวง อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ภาคตะวันออก

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง อำเภอเมืองจังหวัดระยอง
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป ภาคตะวันออก

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโคกระกา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโป่ง อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ภาคใต้

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไม้ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางรีน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตะเคียนชะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป ภาคใต้

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านอ่าว อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านถกลาง อำเภอถกลาง จังหวัดภูเก็ต
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านสมบูรณ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ตัวแปรและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นตัวแปรแฝง (latent Variable) หรือตัวแปรโครงสร้าง (Construct Variable) ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรแฝงทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ 1. ภูมิหลังของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 2. ภาวะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 4. ความผูกพันต่อองค์กรของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 5. การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 6. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ส่วนตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed Variable) เป็นตัวแปรที่ใช้เป็นดัชนีวัดตัวแปรแฝงมีดังนี้

ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก

1. อายุ
2. การศึกษา
3. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน
4. พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน
5. พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน
6. บัณฑิตจูงใจในการปฏิบัติงาน
7. บัณฑิตคำนวณในการปฏิบัติงาน
8. ความผูกพันต่อองค์กร
9. การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตัวแปรสังเกตได้ภายใน

1. ความเครียดในการปฏิบัติงาน
2. ความสำเร็จในอาชีพ
3. สภาพและวิธีดำเนินงาน

สำหรับกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการศึกษาด้วยการดำเนินการวิจัยภาคสนามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่จะทำการศึกษาด้วย System Approach Model ซึ่งจะประกอบด้วย

1. ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ คุณลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (อาคารสถานที่ สื่อ ทรัพยากรสนับสนุนทางการศึกษา) คุณลักษณะของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รูปแบบวิธีดำเนินงาน ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. ปัจจัยกระบวนการ ได้แก่ การวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ปัจจัยส่งออก ได้แก่ ผลงาน ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับตัว การพัฒนา ความอยู่รอดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ (1)แบบสอบถาม (2)แบบการสนทนากลุ่มและ(3) แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร เครื่องมือที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยท่านอื่นได้ศึกษาและมีการทดลองใช้แล้วโดยผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาในครั้งนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ ประสิทธิภาพองค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบบการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถาม แบบการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตัวแปรและวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งรายละเอียดของเครื่องมือในการวิจัย มีดังนี้

2.1. แบบสอบถามในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาปรับปรุงจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงให้เหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นข้อความแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมความเป็นผู้นำของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้วิจัยพัฒนาปรับปรุงมาจากแบบสอบถามความเป็นผู้นำของ จอห์น อาร์ เซอร์มาฮอนด์, เจมส์ ฮันท์, ริชาร์ด ออสบอนส์ (John R. Schermerhorn, James G Hunt, Richard N. Osbarn : 2000) พฤติกรรมความเป็นผู้นำของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบมุ่งคน และภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง ทำเป็นครั้งคราว ทำอยู่บ่อย ๆ ทำอยู่เป็นประจำ มีจำนวนทั้งหมด 35 ข้อ แบ่งออกเป็น สภาพปัจจุบัน และอนาคต

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงมาจากแบบสอบถามแรงจูงใจของ จอห์น อาร์ เซอร์มาฮอนด์, เจมส์ ฮันท์, ริชาร์ด ออสบอนส์ (John R. Schermerhorn, James G Hunt, Richard N. Osbarn : 2000) ตามทฤษฎีแรงจูงใจของ เฮอริช เบอร์ก (Herzberg) โดยประกอบด้วยปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสัดส่วน 5 ระดับ มีจำนวนทั้งหมด 12 ข้อ แบ่งออกเป็นสภาพปัจจุบันและอนาคต

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กรผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงจากแบบวัดความผูกพันต่อองค์กรของ อาร์ ที โมเดย์, อาร์ เอ็ม สเตียร์, แอล ดับเบิลยู พอร์เตอร์ (R.T. Mowday, R.M. Steers, L.W. Porter : 1979) ลักษณะข้อคำถามประกอบด้วยแบบสอบถามความผูกพันต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ลักษณะของข้อคำถามในแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด จำนวน 15 ข้อ โดยมี ข้อ 3 7 9 11 12 15 เป็นข้อคำถามเชิงนิเสธ ทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงจากแนวคิด บทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2000) ลักษณะของข้อคำถามประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องปฏิบัติลักษณะของข้อคำถามในแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด มีจำนวน 12 ข้อ ทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต

ตอนที่ 6 แบบสอบถามประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงขึ้นจากแนวคิด 3 ประการด้วยกัน คือ

1. แนวคิดของ ที ค็อก (T. Cox : 1978) เรื่อง ความเครียดในการปฏิบัติงาน ลักษณะข้อความประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับอาการความเครียดในระหว่างปฏิบัติงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง เป็นครั้งคราว บ่อย ๆ ประจำ มีจำนวน 20 ข้อ ทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต

2. แนวคิดของ เอ เอส โกรฟ (A.S.Grove : 1995) เรื่อง การจัดการทางอาชีพ ลักษณะของข้อความประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในงานการพัฒนาตนเอง ความตระหนักในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ลักษณะข้อความในแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ไม่เคย หรือ ไม่มี นาน ๆ ครั้ง หรือ น้อย เป็นครั้งคราว หรือ ปานกลาง บ่อย ๆ หรือ มาก ประจำ หรือ มากที่สุด มีจำนวน 10 ข้อ ทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต

3. แนวคิดขององค์การยูเนสโก จากเอกสารคู่มือการพัฒนาศูนย์การเรียนชุมชน (UNESCO : 1995) เรื่องสภาพและวิธีดำเนินงาน ลักษณะข้อความประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับงานและกิจกรรมของศูนย์การเรียนชุมชนที่ดำเนินงานโดยคณะกรรมการลักษณะของข้อความในแบบสอบถามเป็นชนิด มาตรา ประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อย น้อยที่สุด ปานกลาง มาก มากที่สุด จำนวน 16 ข้อ ทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ผู้ตอบจะได้คะแนน 5 ถึง 1 จากคำตอบ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” หรือ “บ่อยที่สุด” ถึง “ไม่เคย”

คะแนน 5 หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองมากที่สุด หรือ ปฏิบัติมากที่สุด หรือ ปฏิบัติเป็นประจำที่สุด
คะแนน 4 หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองมาก หรือปฏิบัติมากหรือ ปฏิบัติบ่อยๆ
คะแนน 3 หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองปานกลาง หรือปฏิบัติปานกลาง หรือ ปฏิบัติเป็นครั้งคราว
คะแนน 2 หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองน้อย หรือปฏิบัติบ่อย หรือ ปฏิบัติ นาน ๆ ครั้ง
คะแนน 1 หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองน้อยที่สุด หรือ ปฏิบัติน้อยที่สุด หรือ ไม่เคยปฏิบัติ

ตารางที่ 3 แสดงโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ (รวม)	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อย่อย	ข้อที่
ตอนที่ 1 ภูมิหลัง	5	เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ ตำแหน่ง	1 1 1 1 1	1 2 3 4 5
ตอนที่ 2 คุณลักษณะผู้นำ	35	ภาวะผู้นำแบบ มุ่งคน ภาวะผู้นำแบบ มุ่งงาน ประเด็นย่อย	15 20	
ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการ ปฏิบัติงาน	6	ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน	6 6	1-6 1-6
ตอนที่ 4 ความผูกพันต่อ องค์กร	15	ความผูกพันต่อ องค์กร	1-15	1-15
ตอนที่ 5 การรับรู้ในบทบาท การจัดการ ศึกษานอกระบบ โรงเรียน	12	การรับรู้ในบทบาท การจัดการ ศึกษานอกระบบ โรงเรียน	1-12	1-12
ตอนที่ 6 ประสิทธิผลของ ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน	44	ความเครียด ความสำเร็จ สภาพและวิธี	1-25 16-25 26-44	1-15 16-25 26-44

2.2 ข้อคำถามของการสนทนากลุ่มและแบบการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากเอกสารแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยมีแนวคำถาม ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง ปัจจุบันมีสภาพการใช้งานอยู่ในระดับใด และแนวโน้มในอนาคตจะมีการพัฒนาอีกหรือไม่ อย่างไร

2. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบันและอนาคตมี อะไรบ้าง

2. คุณลักษณะของผู้นำของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คุณลักษณะของผู้นำและพฤติกรรมภาวะผู้นำ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรและการรับรู้ในบทบาทด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. อดีตที่ผ่านมาของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมหรือก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่สำคัญอย่างไรที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3. สภาพแวดล้อมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง เช่น บรรยากาศในการทำงาน วัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน เป็นต้น และในอนาคตศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีวิธีดำเนินการอย่างไรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. แนวทางปฏิบัติการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกชุมชนในอนาคตมี อย่างไรบ้าง

3. สภาพแวดล้อมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอดีตส่งผลกระทบต่อมาถึงปัจจุบันอย่างไรบ้าง เพราะอะไร

4. การวางแผนและการพัฒนาการศึกษาของระบบโรงเรียน

1. หลักการวางแผนและการพัฒนาการศึกษาของระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีหลักการอย่างไร ปัจจุบันใช้อยู่หรือไม่ อย่างไรและแนวโน้มในอนาคตจะมีการดำเนินการอย่างไร
2. แนวทางปฏิบัติการวางแผนและการพัฒนาจัดการศึกษาของระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคตควรมีรูปแบบอะไรบ้าง

5. การจัดกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนการสอนของระบบโรงเรียน

1. การจัดกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนการสอนทางการศึกษาของระบบโรงเรียนในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาอุปสรรคเช่นไร
2. การจัดกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนการสอนทางการศึกษาของระบบโรงเรียนในอนาคตควรเป็นอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน

6. การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน

1. ในปัจจุบันประชาชนมีระดับความร่วมมือทางการศึกษาอยู่ในระดับใด มีความตื่นตัวหรือเห็นความสำคัญทางการศึกษามากน้อยเพียงใด
2. ในฐานะที่ท่านเป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคตท่านมีวิธีการอย่างไรในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาของระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7. การสร้างประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ผลงาน ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับตัว การพัฒนาและการอยู่รอด

1. ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ดำเนินในเชิงประสิทธิผลอย่างไรบ้าง ในประเด็นต่าง ๆ ตามตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ประเด็น
2. ข้อวิตกกังวลประการใดบ้างที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. ในอนาคตศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีรูปแบบใดจึงจะตอบสนองประสิทธิผลในการปฏิบัติงานการศึกษาของระบบโรงเรียนอย่างเต็มที่
4. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างจากประสบการณ์ของท่านที่จะนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคต

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม แบบการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมพิจารณาก่อน หลังจากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการวิจัย (ภาคผนวก ข.) ทำการตรวจสอบความเหมาะสม ความครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ตลอดจนความชัดเจนในการใช้ภาษา จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อจะได้ข้อความที่เป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปทดลองใช้ได้

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน 50 คน และนำมาวิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อิทธิพลของครอนบาค แล้วนำของการวิเคราะห์มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับที่พร้อมจะนำไปใช้จริง สำหรับแบบการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการทดลองใช้เครื่องมือกับคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน 2 แห่ง จำนวน 21 คน เพื่อพิจารณาถึงความชัดเจน ความเข้าใจในข้อคำถามแต่ละข้อคำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

รายชื่อศูนย์การเรียนชุมชนที่ใช้ในการทดลองใช้เครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศูนย์การเรียนชุมชนวัดศักดิ์ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ศูนย์การเรียนชุมชนวัดบึง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. ศูนย์การเรียนชุมชนวิเศษไชยชาญ อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง
4. ศูนย์การเรียนชุมชนอกทม อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง
5. ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านม่วง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
6. ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านหนองแค อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

รายชื่อศูนย์การเรียนชุมชนที่ทำการทดลองใช้แบบการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์

1. ศูนย์การเรียนชุมชนเสาไห้เก่า อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี
2. ศูนย์การเรียนชุมชนวัดศักดิ์ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 4 แสดงค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	ค่าความเที่ยง (α)
1.แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	.9599
2.แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน.	.7069
3.แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร	.8999
4.แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษาของระบบโรงเรียน	.9521
5.แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชน	
5.1 ความเครียดในการปฏิบัติงาน	.9628
5.2 การจัดการอาชีพ	.9507
5.3 สภาพและวิธีดำเนินงาน	.9588

การเก็บรวบรวมข้อมูล

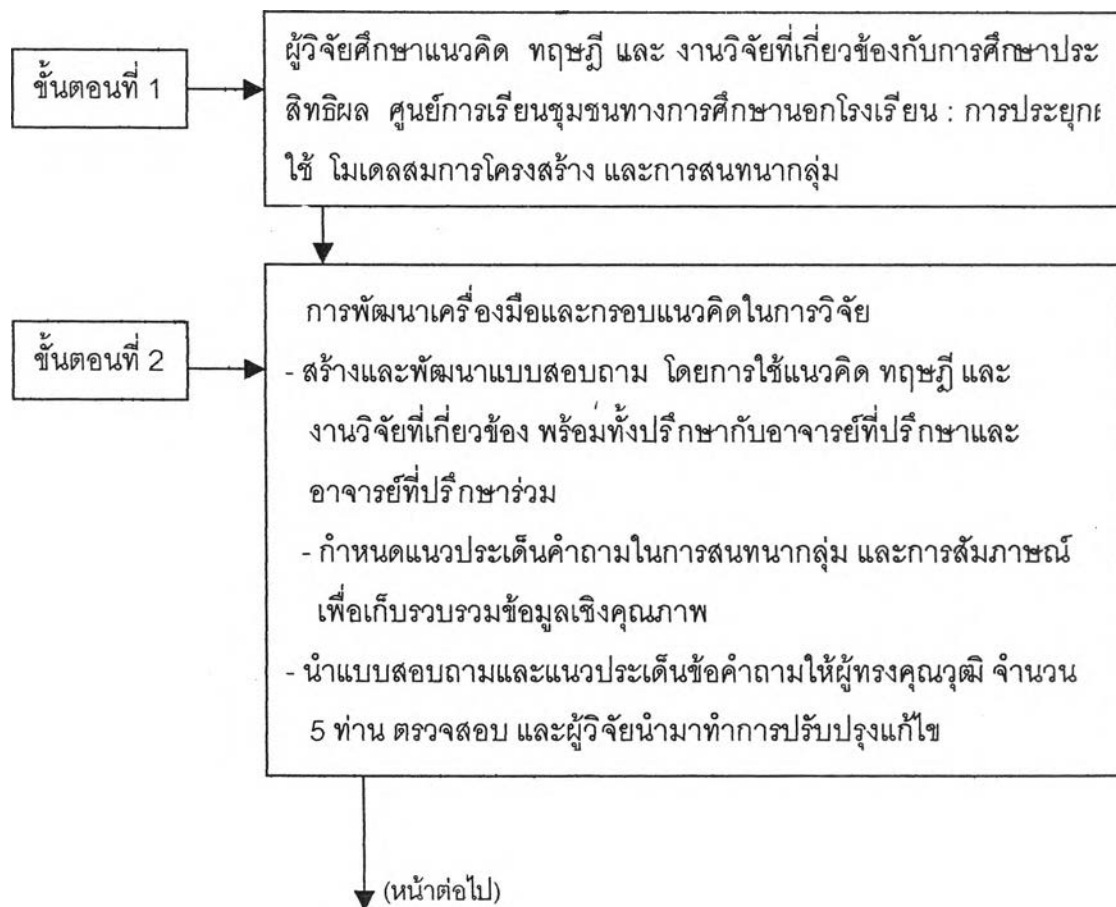
ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

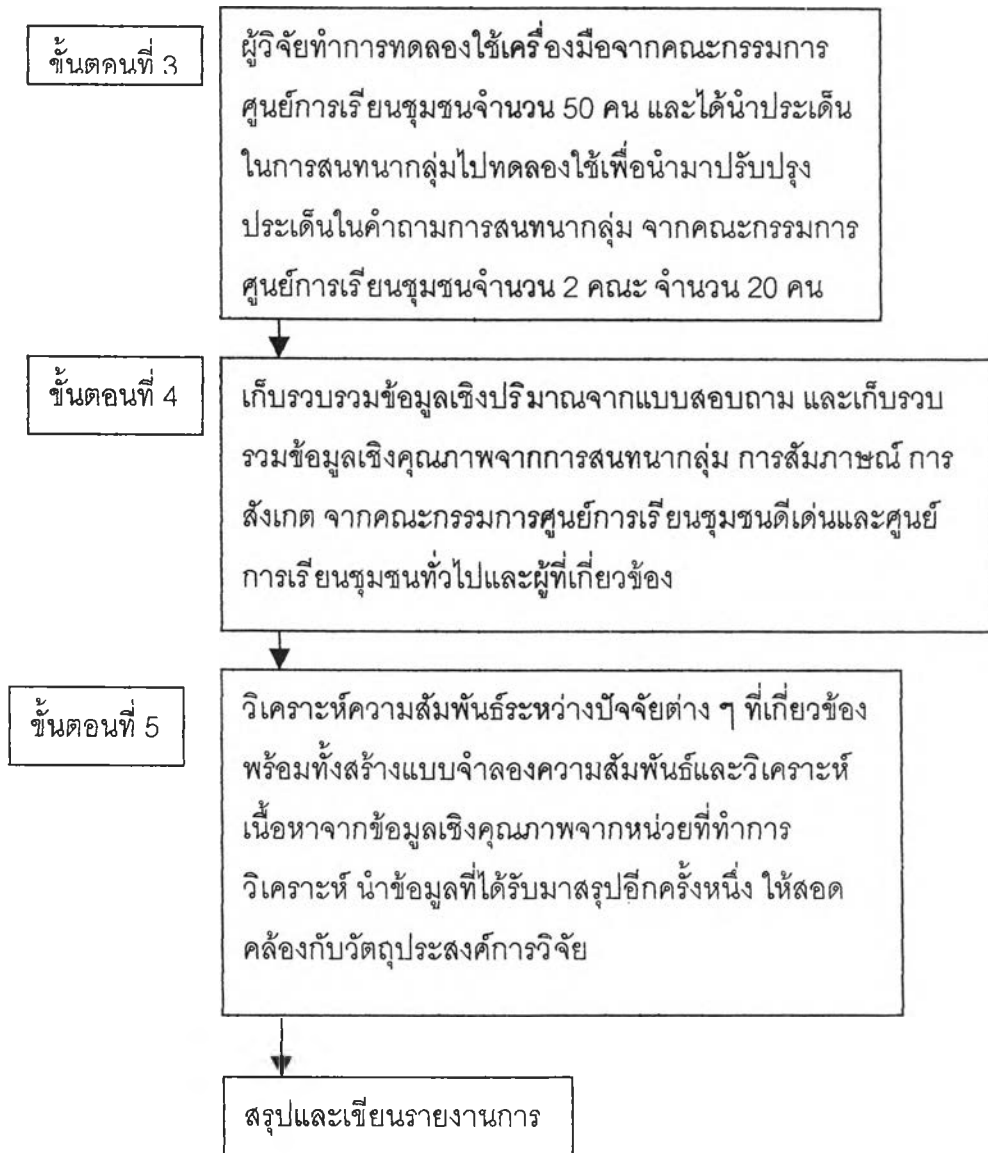
1. ผู้วิจัยได้มีหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์จากฝ่ายวิชาการ (บัณฑิตศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 4 – 6 สัปดาห์ เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัยตามที่อยู่ที่ผู้วิจัยได้จำหน่ายที่แนบไปพร้อมกับแบบสอบถาม สำหรับการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งหนังสือรับรองอนุญาตให้ดำเนินการวิจัยจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อรายงานตัวกับผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ แนะนำต้นละชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยก่อนที่ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยภาคสนาม โดยในการดำเนินการวิจัยภาคสนามในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ 20 - 22 สัปดาห์ โดยในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่นในทุกภูมิภาค มีเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนด้วยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ข้อมูลเป็นรายบุคคล จากประชาชน ชาวบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนชุมชน

2. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบดูความเรียบร้อย ความถูกต้อง เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยได้จำนวนแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 221 ชุด จากแบบสอบถามที่ส่งออกไป มีจำนวน 232 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95 และที่มีการตอบแบบสอบถามครบถ้วนทุกข้อความ มีจำนวนทั้งสิ้น 216 ชุด ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในครั้งนี้จึงเป็น 216 คน

3. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม แบบจดบันทึก แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เทปบันทึกเสียง รูปภาพ ที่ได้จากคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นในแต่ละภูมิภาค การดำเนินการวิจัย จำนวน 5 ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเตรียมใช้เป็นข้อมูลในวิเคราะห์ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การคำนวณหาค่าสถิติเกี่ยวกับตัวแปรด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ใช้สถิติบรรยายเพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. การวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวมด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ
3. การหาค่าแนวโน้มสู่ส่วนกลาง ค่าการกระจาย ค่าความเบ้ ค่าความโด่งของตัวแปรแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อสร้างแบบจำลองโครงสร้างเชิงเส้นระหว่างประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไลสเรล (LISREL) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2539)
5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ ประกอบการพรรณนาความ
6. การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการสังเคราะห์ด้วยวิธีการแบบอุปนัย (Analytic inductive) แล้วนำมาสรุปเป็นภาพรวมอีกครั้งหนึ่ง